

Веле Штилвелд

ПРОДАВЕЦЬ КУБИКІВ

збірка НФ-новел
та оповідань

Київ

УДК 821.161
Ш948

Штилвелд Веле

Ш948 Продавець кубиків : збірка НФ-новел та оповідань. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022. 238 с.
ISBN 978-617-520-311-8

Нова українська НФ-збірка Веле Штилвелда і по мові, і по духу, і по за-собам відображення ніби подорож у часі, а краще у часах – від альтернативних до суто реальних вісімдесятих минулого сторіччя на терені України. Події хоч не буремні, але емоційно маркерні на терені культурного лихоліття. Але з них Україна рішуче вийшла і перейшла до свого духовного Ренесансу.

УДК 821.161

ISBN 978-617-520-311-8

© Штилвелд В., 2022

© Видавництво Ліра-К, 2022

Зміст

Епоха ранніх блукальців епізодична концепція прадавньої епохи Проникнення.....	3
Продавець кубиків.....	11
Викрадач звуків.....	20
Процавай, товаришу Чорнотропе, або нова Гульсари.....	28
Доглядач космодрому.....	55
Місячні гойдалки.....	70
Іграшки Веніаміна.....	123
Помилковий варіант або ілюзія самотності.....	185
Легенди землепланетного тору.....	211
Сповідь допотопного янгола.....	232

Епоха раннях блукальців епізодична концепція прадавньої епохи Проникнення

Не поспішайте засуджувати Стена Говері. Він типовий представник епохи Ранніх Блукальців. Тоді ще й дзеркала фотонних прискорювачів ніхто не вмів відстрілювати і негайно анігілювати їх при підльоті до планет Світів Руйнування. Тепер у цьому районі галактики, вже як музейний, існує найсправжнісінький міжпланетний смітник.

Та й сонце там, прямо скажемо, найординарніше – удень немовби земне, типове, а смерковими ночами якесь чудне, неначе роздвоєне на два величезні Місяці. Більший із них планетарні тубільці не без гумору величають: “Здоровеньки були!”, а менший: “До побачення!”.

Стен Говері звалився на планету Ітака з боку отого “До побачення!”...

Йому б відразу і полетіти, але на планету його, чесно кажучи, просто катапультиувало з орбітального відсіку, що не довго дихав на ладан, а відразу ввійшов у щільні шари атмосфери і не залишив Стенові ані найменшої надії на найкоротше: “До побачення!”...

У Стена не було вибору. Навколо буяли тропіки, росли бамбукові зарості, висаджені тут колись екологічною місією відвідування. Тут же цвіли магнолії і росли мангові плантації. Додайте до цього бузкове зілля і вгодованих канібалів, чий сніданок або обід, а то й вечерю час від часу прикрашали

подібні Стени або представники екологічної місії, або ще бозна-хто, і ви зрозумієте, що у Стена вибору не залишалось.

У зв'язку з відсутністю учасників екологічної місії або ще бозна-кого, прямо до сніданку належало оббілувати самого Стена і на тому сито вгомонитися. Були б ви на місці Стена, вам би не сподобалося...

– Неправильні ви хлоп'ята, – завів було спантеличений, але по суті своїй хитрий Стен, та одразу переконався, що зробив це марно. Декілька “неправильних”, але ситих мармиз подивилися на нього озвіріло і без усякого співчуття. Щоправда, одна пика з зародками містечкового лідера щось прогугнявила іншим, і ті грізно і тупо змахнули над своїми кудлатими головами кам'яними сокирками.

– Ага, ось тебе-то мені і треба! – утішився Стен і відігнав від себе всіх інших здобувачів бутерброда з начинням із його власних тельбухів.

– Послухай-но, без-міри-волохатий! Нуднувато тут у вас: тільки звалишся з неба, як тебе зараз же бажають на печеню перетворити. А в мене до тебе можливо є цікава пропозиція.

– Певно, знову намисто, – розбірливою космолінгвою прогарчав бородатий. – Та в мене від них вибухи в шлунку, і до того ж геть усі зуби переламані. Тепер от користуюсь вставними з діамантовим запиленням. Нещодавно один дантист перед вечерею подарував. І хоч дантиста того з'їли, а от зубам хоч би що. Дарма що чужі, але кусають що треба!

– Ясенько, – замислився Стен. – А як щодо того, щоб не схопити виразку шлунку від надмірно просмаженої їжі?

– Тут є проблеми, – пожалівся махнорилий барбомордик. – Адже всі ви падаєте нам на голови зі своїми імпульсними печами, а нарубкою вас на котлети займатися у нас нема кому. Кулінарія – в зародковому стані: ось і жуємо вічно пересмажене м'ясо, до того ще й без солі і цибулі. Цибулі нам не закинули, а сіль видобувати розумово ще не дійшли. От і хапає нас виразка: то од-

ного, то другого. Більше за все вождів. Воно хоч і розуму від м'яса більше, проте і виразка жахливіша. Але є один плюс. Вожді часто міняються, а "виразківників" з'їдаємо з належним розумінням і, можна навіть сказати, з сумом... До того ж до нас переходять їх розумові задатки... хоч і статками їх при тому не назвеш...

– Адже тоді і тебе з'їдять, дурноголовцю!

– Це вірно, – ще більше засмутився отой барбамордик...

О, велика космолінгва: десь підморгнув, десь піднирнув... От і доходиш до розуміння, що абориген якийсь особливий...

– Всі ми тут особливі – будь-кого з нас в околицях цього асфальтового фіг-вама біс носить. І всі тільки прагнуть облагодієнити. Одні бузкової трави навезуть, інші лазерними гарматами штучну мережу каналів наріжуть, треті проповідувати поспішають. А навіщо тут проповідувати, до кого, власне, поспішати? Ядерне торнадо останньої війни вилизало всю планету, як кульку. Це потім, коли все застигати стало – щось де набрякло, а де і на виїмку зійшло... Одним словом, – дістали асфальтовий льодяник і смокчїть його під галактичним соусом.

– Невже геть усі, що тут зібралися, – космопілоти?..

– Не всі. Є серед нас і засланці, і просто маніяки, і відлюдники, і ідейні. Але ти тільки спробуй такого ідейного заламати та у казан, як він тобі негайно доведе, що в ім'я його великих ідей достатньо поза чергою зжерти когось дрібнішого. А щодо глузду, то у всіх його однаково. Кожна сволота всі кнопки на всіх можливих пультах знає, а от як без кнопки і голими сідницями об асфальт...

– М-да... Тобто, значить, я як би один із вас? Так чому ж відразу на печеню?

– В тому і справа, що не один. Тут теж тонкощі є. Та ні до чого тобі це знати. Однаково тебе на сніданок зжеруть. Тому що від пахошів орхідей і смаку манго всіх уже точно нудить...

– А я б тільки і нюхав манго, а їв би самі орхідеї.

– І до тебе розумники були, але й їм без печені від цих Місяців захотілось з'їхати з глузду. От і з'їхали. І корчать з себе тубільців... Таких собі автохтонів. Я ж, між іншим, сам космопілот першого рангу. Моя міжпланетна галактична бовтанка, здається, називалася “Коломбіна”. Так у неї при підльоті до цієї планети, щось від орбітального смітника в управлінні перепалило скалками розбитих фотонних дзеркал. От і доаборигенився..

– А мене катапультувало...

– О-о, тепер зо три дні через ті озонові дірки будуть уламки орбітальні падати... Пронеси Господи, щоб не по бані врізало. Амінь, золотенький!

– Та який там до біса амінь?! Адже тут все обмізкувати потрібно.

– От і я кажу, що мозки – то найкращі ласощі. Та тільки через них більш за все бійок тут і відбувається.

– А дарма. Все одно ви тут недоумки, раз не здогадалися, як свою канібальську виразку лікувати. Адже ж є чим...

– От це дійсно тема. У казан мені нібито відразу за тобою. А що, можна перебути і без капітальної здачі повноважень?

– А ти як думав!.. Став би я наполягати. Взагалі справа проста: проголосити збір бамбукових трубочок. Для початку.

– Не підуть!..

– Всі – ні. А ти найтупіших об'єднай великою ідеєю, що всі ті, що жеруть передусім мозки, повинні потрудитися для суспільства в ім'я...

– Ну, доки я тут вождь, то в ім'я мене.

– Це вже не абищо. А після цього нехай ті ж “мозковики” почнуть ці трубки завивати в особливі спіралі. Втім, справа проста – конструкцію я намалюю.

– До чого ти ведеш?

– Відомо до чого, до змійовиків. Їх і встановимо де-небудь у кратері згаслого вулкану, а після цього почнемо туди відносити квіти орхідей і плоди манго.

- Трубки, квіти, плоди... Чи не простіше тебе раніш зжерти?
- Простіше. Але відразу за мною, пам'ятається, скуштують і тебе...

- Одначе, вірно. Ще й як їстимуть... з прицмоком...
- От і вирішуй. А нам із тобою вдвох належить перевірити справу крутіше, якщо не заперечуєш?..

Здичавілі “мозкоїди” з першими променями Ітакського сонця були проголошені найлютішими ворогами планетарного канібалізму. На них вже косилися і облизувалися, цілком забувши і Стена Говері, і приреченого на світанкову трапезу в якості печені вождя.

То ж з внутрішнього боку казана покірні мінливості долі автохтони почали жвавенько звивати бамбукові зміювики, доводячи тим свою суспільну корисність..

Мангові плоди і квіти орхідей збирали в очеретяні верейки, які наспіх плели найнезлюбивіші. Взагалі їм цілком вистачало і самої м'якоті манго, бо жили вони у вегетаріанських общинах і молилися богу Місяця “До побачення!” Але так вийшло, що їх добряче залякали казаном, і вони самі дали згоду на таку марудну роботу, як складання до казана плодів та суцвіть.

Незабаром до жерла вулкана потяглися ланцюжки звільнених від скручування бамбукових зміювиків мозкоїдів і претендентів на вождізм із безсумнівною виразкою шлунку від куштування собі подібних.

Вулкан швидко заповнювався вмістом верейок, а в цей час із навколишніх розвідок верталися ті, кого Стен Говері з вождем канібалів вислали у місцеві експедиції за уламками фотонних дзеркал, що впали з орбіт, і всяким різним технологічним дріб'язком, з яким усі ці дикуни раніше мали діло.

Ажурний дзеркальний обрис величезної базальтово-асфальтової діжки до сорокової години дня (при стагодинній планетарній добі) поступово почав розжарюватись. А в самій діжці щось уже вирувало, бродило і булькотіло.

Перегонка першої порції місцевого орхідейно-мангового самогону зайняла ще тридцять годин. І те диво вдовольнило шлунки розбитих на касти “мозковиків” та “членожерців”, канібалів і вегетаріанців, і двом-трьом знов прибулих астропілотів, яких інтернували разом зі Стеном Говері.

Коротше, ввечері самогон побіг струмками, а до ночі, як і належить, полився по рукотворних бамбукових змійовиках повноводь нескінченною рікою, оскільки верейки з плодами і квітами все прибували, і прибували до бродильні, а пили багато і жадібно річковий самогон усі.

Не пили тільки декілька людей. Їм заборонили, оскільки повинні були їх скуштувати у кошерному стані.

І з’їли б, але...

Хтось із перепивших в якомусь дивному братанні раптово відімкнув бамбукову клітку, випустивши бранців на волю.

– Пийте, хлопці, як усі! – він же провістив радісно. І це був вождь, який старанно насмоктався, аби залікувати свою застарілу виразку. Та не долікував.

Комусь із мозкговиків все ж спала на думку мудра гадка – звеличити, а потім з шаную оскальпувати і скуштувати вождя, щоб кожний став настільки ж розумним. І вождя, природно, з’їли.

І хоча це вкрай неприємно, але канібалів можна було зрозуміти. До того часу було вже випито море, і одним лише занюхуванням справа не обійшлася...

– Як тебе звати, дурнику? – спитав наостанок Стен у вождя, вже виявляючи на обрії обрис патрульно-розвідувального модуля зі свого корабля. Біля корабля він розгледів виставлений потужний радіобуй. Радіовідповідач було вживлено в самого Говері біля основи потиличної кістки. І тому передбачливий Стен навіть не пригубив.

Але коли вождь, міцно зв’язаний на бамбуковій палиці, якось сумно сказав прощальне:

- А звать мене Вася Сидорофф з Кельна, порт приписки Земля... – тут уже подітися стало нікуди.

Випив і занюхав бридко-солодкувату ітакську ханку Васьчиною зачіскою. Щоправда, рятувати Васю Сидороффа не став. Бо на біса потрібні у відкритому космосі канібали?

Ось тільки попросив мене вождь сльозино перед своїм відбуттям із нашого буття у безвимірне небуття канібальське забрати з собою на землю місцевий казан. А що? Штука містка... На цілих сто двадцять вісім літрів... Таких котлів була раніше маса в Євразії. Та тільки їх давно розтягали усілякими історичними музеями... А там вже розікрали на усіляку біжутерію... А шкода... Адже колись ті котли навмисно з космосу нам на Землю закидали... Хоч інколи і на голови...

- Чую я, – боязко прошепотів на вухо Стенові Вася, – що й Земля незабаром знову дичатиме... Адже в космосі ми не прижилися. Так що рано чи пізно всі ми знову повернемось із зірок. І вже тоді покостираємось... Хто чим, хто як, хто з ким і за що... Але ні печер на Землі вже не лишилося, ні мангових плантацій. Тож славний буде кирдець. Ось тоді і цей самогоний котел насправді стане в пригоді.

- Так і тебе ж з'їдять, дурна голова. І буде тобі капець, та ще такий, що не засумуєш...

- Та про що мені сумувати? Діточки у мене там на Землі та онуків з правнуками багато. Ось вони колись і створять свій власний прайд.

- Так вони ж один одного почерзі зварюватимуть в тому котлищі, Василю...

- Зварять, чи не зварять, та тільки пращура свого космічного перед цим згадають, – розплакався в останню мить свого життя невинуватий дбайливий каннібал Вася Сидорофф, що і Стіну навіть сплакалося...

Залишилося тільки погодитися, що котел начебто добротний – суціль із срібла, міді та нікелю...

Зі Стеном поверталися тільки три космопілоти, що так і не скуштували всіх принад штучної цивілізації на планеті Ітака. І тільки вже з орбіти їм вдалося побачити те, про що вони і не здогадувались у своєму короткостроковому падінні на асфальтове пузо планети...

Та перед тим ми хутко ухопили надмірно розпечений той казан... І саме вчасно, бо розігрітий уламковими дзеркалами, пробудився справжній вулкан і злизав з обличчя планети і вегетаріанців, і канібалів, і мангові плантації, і бузкове зілля, і бамбукові гаї, і хащі орхідей. І тільки в нові часи чергова екологічна місія завезла на планету рожевих слонів, шестилапих крилатих котів, що мовлять на есперанто – мурлонів – і бананову моркву.

Так і скінчилася для планети Ітак епоха Ранніх Блукальців. Але й дотепер і Стена Говері, і Васю Сидороффа шанують на Ітаці, а от самогону не п'ють. А фотонні дзеркала, що падають з орбіт, хутко анігілюють. Ось так!

Квітень 2022 р.

ПРОДАВЕЦЬ КУБИКІВ

Біля фронтальної стіни мого величезного зміїстого будинку розміщений маленький блок крамниць, настільки необхідних мешканцям за негласними канонами ще радянської горе-архітектури, наскільки ж неможливо коштовних з лихої волі жадібно злодійкуватих місцевих завмагів і продавців. Тому поруч із ними цілком конкурентно розвивається прямісінько на асфальті майже безкоштовний, у порівнянні з магазинчиками-скупідонами, базар. Та його і базаром смішно називати! Сягайте нижче – базарчик... Гамівний, різнобарвний, жвавий...

Особливо у літню пору. Тут можна купити і сигарети, і збіжжя, і консерви, і зелень, і книги, і м'ясо, і квіти, і мрії. Про такий би раніше було тільки марити...

А тепер хоч купуй, хоч торгуй – дозволено нині все, що не заборонено. А заборонено хіба що літати на мітлі. Навіть не заборонено, а скоріш – непристойно. Мало чого сьогодні з Туреччини везуть! Може, завтра хто-небудь для себе персональний “шатл” звідти прижене, а держава ще своєї аерокосмічної монополії не скасовувала. Ось тут і можуть виникнути ус ілякі непорозуміннячка, а так – нічого... Оплати призначені двісті п'ятдесят тисяч за місце і... Торгуй! Привертай народ, закликай, улещуй, упрошуй. Певно, на що-небудь хто-небудь око та й покладе. А там – тиць по руках, і пішла купівля-продаж...

А тут нещодавно підсів на той базарчик якийсь химерний тип, з високою холеною шиєю, навіть у спеку обгорнутою широким клітчастим кашне, не інакше як для заманки. На вигляд хлопчині-доходязі тридцятник, а по суті, а скільки дасте, і до того

він ще продавець дитячих кубиків... І зазвичай зовсім недорого просить: сьогоднішні кубики – двадцять тисяч, учорашні – двадцять п'ять, позавчорашні – тридцять. А він мені виглядом своїм сподобався, і я став купувати у нього кубики з найпершого дня.

“Він блюзнірствує, – думаю, – треба і собі поблюзнірствувати!”

І ще при цьому подумав: якщо у світі присутній один божевільний продавець, то нехай в тому ж світі буде присутній хоча б один божевільний покупець! Все одно на тому риночці, від часів легендарного Байди більше проп'єш, хоч би й на пиві!.. Мені про це й Тимур Литовченко говорив. А той чоловіча, скажу вам, зовсім не п'є. Потихеньку на “шатлик” свій збирає. Йому б тільки знай у свій всесвіт відчалити... Таким вже вродився змалечку, прибув на Землі ніби у відрядження, тоді як я добре завчив:

*“Ой, у Цариграді, на риночку,
ой, п'є Байда мед-горілочку,
ой, п'є Байда не день й не два,
не одну нічку та годиночку...”*

З фенами на кшталт Тимура завжди так. Тут вони тобі й ковтка зайвого в горло не впустять, а там їм всесвіт подай....

Це я вам сказав тільки для того, щоб ви мене правильно зрозуміли, коли я з цими кубиками теж перейшов на недоочищену воду з-під кухонного крану... А що? Вода з-під кухонного крану теж нічого!.. Адже кубики прикупати самому мені до вподоби, а безробіття, скажу вам, знову ж не тітка.

Одним словом, при звичаївся так-сяк до не джерельної води. На пиво вже і не тягне! Тепер ти мене хоч воблюю по маківці моєї заголеній бий, чи хоч таранею по лобі лупцюю... – все єдино. Взагалі, правильним я відтоді чоловіком став! Раз не достатньо працюєш, вирішив, то й пива не пий!

А от із кубиками в мене так просто не вийшло. Запав у голову забаганка оті майже однокольорові кубики купувати – нічим вибити з макітри не можу: що не день, а я у того продавця перший. А в самого мене, чи вірите, руки дрібним дрожем трусяться! А здавалось би – маячня. Так всі ж якось вибрикують... Нам, земним, що не вибрикувати, то не жити!

День купую, два... На п'ятий день стоїть у мене на полиці п'ять однаковісіньких кубиків – і за кольором, і за щільністю, і за запахом. У чому ж, думаю, тут заковика? Адже відчуваю, що продавець кубиків не мухлює, і якось учорашні кубики від сьогоднішніх відділяє, а позавчорашні аж у всі очі пильнує, щоб до кого-небудь випадково даром не пристав. Значить, має в тому свій власний інтерес, стежить за відмінністю...

Щоправда, всі відмінності – лише в забарвленні. По одній грані – але й тут не посвячений у шкільний курс фізики не вельми заплутається – все та ж споконвічна ньютонівська спектрограма:

Чи Отой Жбан Знає Бажання Синього Фазана?

Оранжевий кубик за червоним, жовтий за оранжевим, зелений за жовтим, блакитний за зеленим. Доходить діло до фіолетового... У продавця кубиків все як заведено: у вчорашніх кубиках – сині, в позавчорашніх – блакитні стоять. А біля ніг самого продавця дітлахи з околиці тісно труться!..

Вертяться невгамовні, сперечаються, азартно укладають парі – що в підсумку з усього цього задуму вийде. Одні кажуть: “Снікерси”, інші перебивають їх: “Баунті”, треті дуже хитро мовчать, а самі вичікують, раптом продавець кубиків проба-лакається. Бо у кожного продавця чи хоч вертлявих спінерів, чи хоч статичних кубиків своя буржуїнська таємниця... Схоже, що всі навколишні дітлахи в цьому розпродажу якусь прихо-

вану від сторонніх очей хитрість відчули. У сучасних дїтлахїв особливий нюх на всїякі вуличні презентації...

Один хлопчисько просто як на арканї тягне мати:

– Мамо, купи менї синїй кубик! У мене самого тїльки його і нема, розумїєш?

Мати пручається. Вона має довгї стрункї ноги, випестуване обличчя, дорогий макїяж і притаманний торговим городянкам добрячий призивний голос. Такий голос у всесвїті не завалється. Той ще голосок! Кують такі голосиська трубнї янголи до часу мїфічного Армагеддону... Армагеддон той ще коли буде, а оцей голосок здатний і тролейбус на ходу зупинити. В третину голосу рикне – і штанги з проводів самї злетять...

– Мамо, а ви купїть кубика хлопчику, не ображайте дитину, – радить оцїй жїночцї продавець.

Не доводилося, видно, йому досї виступати в ролї живого громовїдводу. Але на цей раз прийшлося. У торговцїв засолами полопались трьохлїтровї банки:

– Ви он тому лисому очкарику свої смердючі кубики продавайте. Давно я вас помітила! Ви хоч шахрай при справї, а цей у вас – нїби пїдставна особа. Та ж цїна цим кубикам – тьху!.. не сказати! – і, круто перекочуючи пїд собою двї свої дивно щоглисті литки, вона якось переможно вїдводить репетуючого шкета геть, незважаючи на явну поразку сина в очах дворової канїкулярної шатїї. Услїд вїдходячим доноситься свист презирства. Це так канїкулярна громадськїсть висловлює своє явне незадоволення.

Наступного дня бїля розкладки з кубиками – ажїотаж!.. Мабуть, хтось на нїч, як і я, а хтось цїлком випадково виставив кубики в необхїднїй кольоровїй послїдовностї, і вранцї у кого що вийшло. Вже хто і як складав цї кубики: або один на другий, або ланцюжком-рядочком, або і зовсїм за їншим принципом, але:

Чи Отой Жбан Знає Бажання Синього Фазана? – однозначно спрацювало...

І схоже, що у багатьох щасливців вийшло те ж саме, що і в мене самого вранці: сім різнобарвних по одній грані кубиків позросталися за ніч в єдиний – білий. А далі, у кого і для чого...

У мене, наприклад, вийшов душевний барометр – для письменника річ зручна: як блаженствую – фіолетовий, як дуваю – синій, як розлютуюсь на себе самого – червоний.

А на інших я не злюсь. Давно вже знаю, що в своєму власному світі я сам собі голова!.. В такому розгнівано-червоному стані не можна і рядка писати. Не пристосуються ані такі рядки до цього світу, ані цей світ до закипілих, подібно до чайника, рядків. Вже краще поспати або по кімнаті поблукати, доки кубик не перейде в розслаблений колір – зелений, або не налетиться соковито-абрикосовою барвою – кольором творчості. Та тільки до чого ж часом тяжко в цей особливий стан перейти, та ще й після цього в ньому тривало залишатися.

Ах, цей дивний абрикосовий колір!.. Та, здається, я захопився. В інших покупців теж щось до їхнього повсякденного світу додалося: у когось вийшов кольоровий термометр, а у когось – справжній калейдоскоп!..

Хлопчиськи про те чудернацтво точно провідали, і я вперше виявився в черзі до продавця кубиків не першим... Так-так, на цей раз і постояти мені довелося, як ще і зараз інколи потрібно постояти в черзі за хлібом – вранішнім, м'якеньким... А що? Адже не ситно доки живемо, от і натискаємо на хліб. А я ще і на кубики...

Таж продавець кубиків, наче нічого не сталося, знов свої кубики продає. Знайома мамця з голосом від Ієрихонської труби цього разу надтихо продавцеві кубиків докоряє:

– Що ж ви, добродію незугарний, що ж ви, громадянчику люб'язний, не попереджали, що в ваших кубиках чаклунство?